

פטריזטים או בוגדים?

פטריוטים או בוגדים?

"הורד הלבן"

מאי בן ציון
עדי דדון
עמית פרידמן
חן רביבו

קשר העשרים ביולי

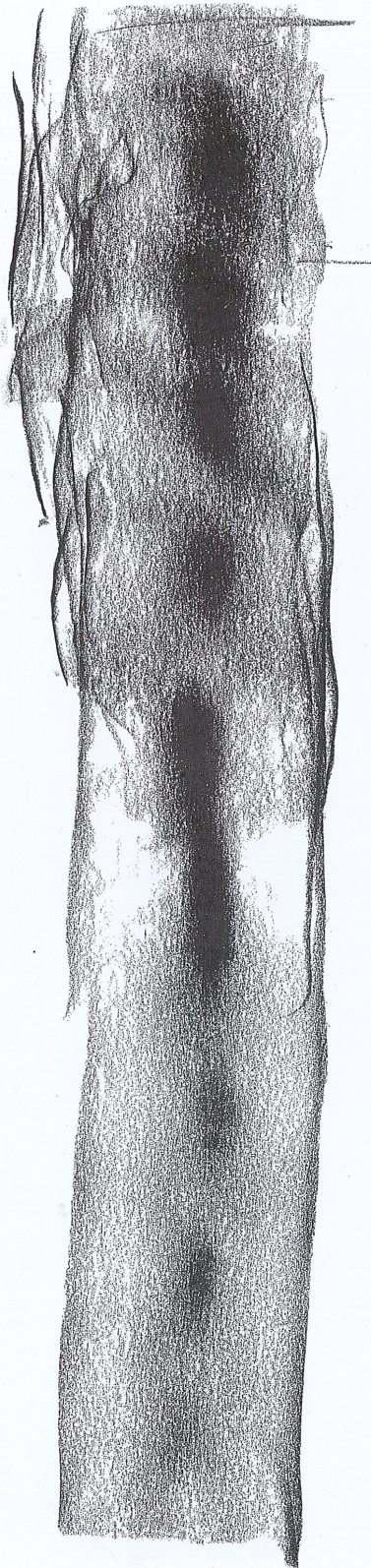
נועה אברמוב
נועם נחום
ארז שטראוס
דור ברגל

חוק ההסמכה

היטלר נואם בפני הרייכסטאג, 23 במרץ 1933

חוק ההסמכה ("החוק לביטול מצוקת הרייך") הוא חוק שחוקק הרייכסטאג הגרמני ב-23 במרץ 1933 (הרייכסטאג - הפרלמנט של גרמניה) לאחר עליית הנאצים לשלטון, והעניק לממשלה שבראשה היטלר סמכויות חקיקה מלאות. החוק העניק לממשלה זכות לחוקק חוקים ולתקן חוקים קיימים ללא אישור הפרלמנט למשך ארבע שנים גם אם הם סותרים את החוקה של גרמניה. העברת החוק הוא אחד מהשלבים העיקריים בתהליך השלטת הדיקטטורה הנאצית על גרמניה "ומחיקת" רפובליקת ויימאר. הרייכסטאג המשיך להתקיים עד 1939 אבל לא הייתה לו משמעות פוליטית. הוא שימש כגיבוי לכל הצעדים והחוקים של היטלר, כלומר, "גב" חוקי לשלטונו הדיקטטורי. לחוק ההסמכה היה חלק משמעותי בהפיכת גרמניה מדמוקרטיה ליברלית (רפובליקת ויימאר) למשטר טוטליטרי נאצי. לדוגמה - ביטול הבחירות.

הורד הלבן

"הוורד הלבן"

דיוקנה של מדינה

בין השנים 1942-1945 במהלך מלחמת העולם השנייה, גרמניה הייתה לאחר התהליך של הפיכה למדינה בעלת משטר דיקטטורי מכזו שהשלטון בה היה דמוקרטי וליברלי - השלטון בה נהפך לעריץ ונאצי. המצב בעולם היה מלחמה טוטלית, והיהודים סבלו מהשמדה ורצח עם.

הסיפור מתרחש באוניברסיטת מינכן שבגרמניה, בה למדו סטודנטים צעירים, שגם הם, היו כפופים למשטר הטוטליטרי. במידה והיו כאלו שהעזו להביע ביקורת על השלטון או להתנגד לו, הם נתפסו על ידי המשטרה הנאצית, נחקרו, נענשו בחומרה, ולעתים, הוצאו להורג על רקע פשעי בגידה.

הסטודנטים הגרמנים היו נתונים בעמדה ומצב מאוד רגיש.

לסטודנטים היה פטור מלצאת למלחמה ולהילחם, עקב הלימודים שלהם. אך בחופשת הקיץ, גויסו הגברים, ונשלחו לחום *בחזית המזרחית - כך שחלק מהזמן הם למדו, וחלק ממנו הם לחמו. תוך כדי הלחימה, הם נחשפו לרצח, השמדה, ומראות מזעזעים נוספים. מה שגרם לחלק מהם, בחזרה ללימודים, לחשוב על כל ההתנהלות המצויה, ולשקול אותה שוב - האם היא באמת נכונה? אנושית?

*החזית המזרחית - החזית המזרחית כללה בעיקר את העימות במזרח אירופה בין גרמניה הנאצית ובעלות בריתה לבין ברית המועצות. החזית המזרחית הייתה זירת לחימה אכזרית וקשה. בחזית המזרחית נהרגו הכי הרבה חיילים, והתבצעו בה הרצחות בבורות הירי. המשטר הנאצי שאף ליישם את רעיונות תורת הגזע בחזית המזרחית, מה שגרר ביצוע של פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. הגרמנים באותה התקופה (1942-1943) היו עמוק בתוך ברית המועצות. ההדיפה התחילה ב1943. הגרמנים היו מסובכים בקרבות שלא יכלו לעמוד בהם.

פעילות גורלית

באוניברסיטת לודוויג-מקסימיליאן שבמינכן, בגרמניה, במהלך מלחמת העולם השנייה ובין השנים 1942-1943, פעלה קבוצת סטודנטים גרמנים ושמה היה 'הורד הלבן'. כשחברי 'הורד הלבן' נרשמו לאוניברסיטת מינכן בתחילת 1940, כבר לא נותר בה שום זכר לפלורליזם מחשבתי, וכל איכותה האקדמית נעלמה כלא הייתה.

הסטודנטים פעלו במטרה להפיל את הנאציזם-סוציאליזם ואת המשטר הגרמני נאצי, בטענה שהמלחמה תחריב את גרמניה, אך אם גרמניה הפשיסטית תנצח במלחמה, הדבר יוביל לתוצאות נוראיות ובלתי נתפסות. הסטודנטים פעלו בשיטה מסוימת להפצת המידע שרצו להעביר – כתיבה והדפסה של עלונים בכמויות גדולות, אותם פיזרו והפיצו ברחבי

גרמניה (למשל, בתיבות דואר בבתים) והאוניברסיטה. הסטודנטים ניסחו שישה עלונים, שבכל אחד מהם כתבו על דברים שונים שהתקשרו לנושא והמטרה שלהם – לעורר את עיניהם של האזרחים הגרמנים, ולעורר ביקורת חריפה על השלטון. יחד עם הסטודנטים, פעל גם פרופסור מאוניברסיטת מינכן ושמו היה קורט הובר - והוא שניסח את העלון השישי האחרון. העלון האחרון פנה לסטודנטים בגרמניה, ובו היה כתוב: "...יש לנו רק סיסמה אחת- הלחמו במפלגה! עזבו את כל ארגוני המפלגה! צאו מכל אולמות ההרצאות, המנוהלים על ידי אנשי אס-אס וחנפני המפלגה! חופש וכבוד! זה עשר שנים ארוכות היטלר וחבר מרעיו משחיתים, מורידים מגדולתן ומעוותים את המילים הגרמניות היפהפיות הללו עד כדי בחילה..." (סופי שול והוורד הלבן, אנט דומבאך וג'אד נויבורן)

הסטודנטים: "החזית המזרחית - החזית המזרחית כללה בעיקר את העימות במזרח אירופה בין גרמניה הנאצית ובעלות בריתה לבין ברית המועצות. החזית המזרחית הייתה זירת לחימה אכזרית וקשה. בחזית המזרחית נהרגו הכי הרבה חיילים, והתבצעו בה הרצחות בבורות הירי. המשטר הנאצי שאף ליישם את רעיונות תורת הגזע בחזית המזרחית, מה שגרר ביצוע של פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. הגרמנים באותה התקופה (1942-1943) היו עמוק בתוך ברית המועצות. ההדיפה התחילה ב1943. הגרמנים היו מסובכים בקרבות שלא יכלו לעמוד בהם."

העלון השישי בגרמנית כפי שפורסם במקור

יש לנו רק סיסמה אחת – הלחמו במפלגה! עזבו את כל ארגוני המפלגה! צאו מכל אולמות ההרצאות, המנוהלים על-ידי אנשי אס-אס וחנפני המפלגה! חופש וכבוד! זה עשר שנים ארוכות היטלר וחבר מרעיו משחיתים, מורידים מגדולתן ומעוותים את המילים הגרמניות היפהפיות הללו עד כדי בחילה...

זעלון השישי מתוך הספר "סופי שול והוורד הלבן", עמוד 217

הסטודנטים שהיו חלק מקבוצת 'הורד הלבן', החלו לפעול מתוך כמה מניעים ואירועים שהשפיעו על ההסתכלות והדעה שלהם לגבי דרך פעילותו של השלטון. מלבד הזוועות והרצח שראו כאשר נשלחו ללחום בחזית (חיילים שנשלחו לענות, לרצוח ולהשמיד ילדים נשים וגברים חפים מפשע, חיילים שנשלחו למות בשדה הקרב) הדת שלהם גם הייתה גורם שהשפיע - הנצרות, הדת שלפיה התחנכו בביתם ובנעוריהם, חינכה אותם לערכים של חמלה כלפי בני אדם שנמצאים במצוקה, מה שגרם להם לרחם על היהודים ושאר הנרצחים.

הקבוצה הייתה התאגדות של חמישה סטודנטים - כריסטוף פרובסט, אלכסנדר שמורל, וילי גראף, והמוכרים ביותר סופי והנס שול, שהיו אחים. אליהם הצטרף קורט הובר, הפרופסור. בקיץ 1942 הפיצו הנס ואלכסנדר את ארבעת עלוני הוורד הלבן הראשונים במינכן. העלונים היו מלאי זעם וציטוטים ספרותיים ויצאו בקצב מהיר. העלון החמישי, "קריאה לכל הגרמנים!", פורסם בינואר 1943 והופץ בערים רבות בגרמניה ובאוסטריה. בפברואר 1943 כתב פרופ' קורט הובר את העלון השישי. עלון זה הופץ באוניברסיטת לודוויג-מקסימיליאן על ידי האחים הנס וסופי שול ב-18 בפברואר. הם הדפיסו אלפי עותקים מהעלון השישי ולקחו אותם במזוודות. הם הניחו כ-700 עד 1800 עלונים ברחבי האוניברסיטה. כאשר גמרו לפזר את העלונים ההרצאות עדיין לא הסתיימו, והם החליטו לצאת מהבניין. הם הביטו בתוך המזוודה ושמו לב שנשארו עלונים נוספים, לכן עלו בגרם המדרגות אל הקומה השלישית שמתחת לתקרת הזכוכית וזרקו את שארית העלונים מעבר למעקה אל תוך המבואה. באותו הרגע, קרו שני דברים: שמש הבניין המבוגר, שמו היה יקוב שמיד, עמד מתחתם וצעק לעברם שהם עצורים. בנוסף, סטודנטים החלו לצאת בהמוניהם מאולמי ההרצאות. שמיד, שהיה נחוש להוכיח נאמנותו, לא וויתר עד שתפס את האחים. השניים נתפסו והוסגרו **לגסטפו.

לאחר שנתפסו והוסגרו, לא הפגינו עצבנות או סימנים מסגירים לאשמה, מה שגרם לרוברט מוהר, מפקד יחידת גסטפו והחוקר שלהם, לא להאמין שהם האשמים. אבל, ברגע אחד, השתנה המצב כאשר התגלה כי נפח העלונים תאם לנפח המזוודות הריקות שנשארו עימם סופי והנס. האחים נכבלו באזיקים והובלו דרך ההמון למכונית אזרחית שחנתה מחוץ לאוניברסיטה. הם הקפידו לא להסתכל ימינה ולא שמאלה, שלא יסכנו את חבריהם שהיו בקהל הסטודנטים.

סיפור החקירה של סופי והנס שול הוא סיפור דילמה אחד מתוך רבים שהיו לחברי הוורד הלבן.

כריתת הגאווה

רוברט מוהר הגיע לתאי האסירים והציע להם לכתוב מכתבים להוריהם - וכך עשו. הגסטפו מעולם לא שלח מכתבים אלו.

האורות דלקו כל הלילה בתאים שלהם, סימן לכך שהם נידונים למוות.

יום לאחר מכן, התקיים ***משפט, שהיה אמור להיות לפי כל הכללים והחוקים, אבל תוצאותיו היו ידועות ומוכתבות מראש. הנס וסופי הואשמו רשמית בעזרה וסיוע לאויב, וכן בבגידה. גם כריסטוף שהיה חבר בקבוצה נשפט יחד עם האחים והואשם בהאשמות האלו. הם נשפטו על ידי רולנד פרייזלר, אשר גזר עליהם גזר דין של עונש מוות. הגיע הרגע, ולאחר שכל אחד מהם דיבר ביחידות עם כומר, הולבשו במדי נידונים למוות (למעט סופי שנשארה לבושה בבגדיה הרגילים), הגיע הרגע. ידיהם נאזקו, והם הובלו החוצה מהתאים שלהם. הם מצאו עצמם עומדים ביחד במסדרון, סמוך לדלת המובילה לחצר, בלי סוהרים בניהם. החוקים נשברו בשבילם, ואחד הסוהרים אפילו הביא להם סיגריה שיוכלו לעשן יחד. הדלת אל החצר נפתחה.

מעבר לה ניצב בניין קטן ובו הגיליוטינה, אשר המוצאאם להורג בדרך זו היו נחשבים לבוגדים. סופי הייתה ראשונה. סופי חצתה בהליכה זקופה את החצר מלווה בסוהרים. היא נכנסה לבניין. השעה הייתה חמש אחר הצהריים, שלוש שעות מאז סיום המשפט. נשמע צליל חבטה חזק וכבד, והכל נגמר.

כאשר הגיע תורו של הנס, הוא חצה במהירות את החצר, ולפני שנכנס אל הבניין, צעק וקרא בקול: "יחי החופש!"

*** משפט- המשפט שנערך בבית משפט העם היה אמור להתקיים בהתאם לכל הכללים והחוקים אבל התוצאות שלו היו מוכתבות מראש. האולם היה מלא באורחים קרואים בלבד, חלקם אנשי האס אס במדים שחורים ואנשי האס-א במדים חומים. בני המשפחה של הנאשמים לא היו נוכחים והן לא קיבלו הודעה על המעצרים או המשפט. נשיא בית המשפט רולנד פרייזלר היה נאצינאל - סוציאליסט קיצוני ומסור. הוא היה השופט - התליין הידוע לשמצה של היטלר.

ביבליוגרפיה:

ספר - 'סופי שול והורד הלבן'

מאת אנט דומבאך וג'אד ניובורן, יצא לאור ע"י הוצאת ספרי פן ומשכל, בשנת 2013,

תרגום: ענת רו.

אתרים - <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/309577> 'ערוץ 7'

<http://eureka.org.il/item/40948/%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%99%D7%99%D7%AA%D7%94-%D7%9E%D7%97%D7%AA%D7%A8%D7%AA-%D7%94%D7%95%D7%95%D7%A8%D7%93-%D7%94%D7%9C%D7%91%D7%9F>

אנציקלופדיית אאוריקה

רוברט מוהר בחר לחקור בעצמו את סופי ואת הנס העביר לחוקר אחר. היה בה משהו שסקרן אותו. חקירת האחים נמשכה 17 שעות והתרחשה בחדרים נפרדים. בהתחלה, החקירה לא הפיקה שום תועלת, כיוון שהאחים הכחישו כל קשר לפרשה. אבל אז, נערכה חקירה בחדרם, ונמצאו ממצאים מפליילים, מה שגרם להם לבסוף להודות. כאן נתקלו סופי והנס בהתלבטות ראשונה - האם להפיל את כולם, ולהפיל את האשמה על אנשים נוספים שלקחו חלק בבגידה, ובכך אולי להינצל, או שעל סופי והנס להישאר נאמנים ולקחת את האשמה על עצמם בלבד, ובכך אמנם לא להציל את עצמם אך להציל את חבריהם? הנס וסופי אמרו שהם ורק הם, אחראיים לפעולות 'הורד הלבן'. הם לא סטו מהעמדה הזו אפילו פעם אחת.

לאחר שנשלחו לתאים נפרדים, סיפרה סופי לשותפתה לתא שהיא לא נשברה בחקירה הצולבת, ולא פלטה דברים מפיה תחת הלחץ ולא מסרה שום שמות, וחץ ממנה ומאחיה איש לא היה מעורב. היא אמרה שזה כשלעצמו, היווה ניצחון בשבילה.

החקירות נמשכו. רוברט מוהר ניסה לשכנע את סופי להתוודות על פשעיה ולהצהיר על נאמנותה לנציונל-סוציאליזם. הוא ניסה לשחק על מצפונה, ולשכנע אותה להאמין שהיא לא כמו אחיה מבחינה אידאולוגית, שהיא סמכה עליו והלכה בעקבותיו מבלי לחשוב על תוצאות מעשיה. פה הופיעה בפני סופי דילמה - האם עליה היה להיכנע למילותיו החוצבות של מוהר ולהסגיר את אחיה, ובכך לתת לעצמה סיכוי להינצל? או שעליה להישאר נאמנה לו ולערכים שלה, ולשאת בתוצאות ובהשלכות?

מוהר הסביר לה שזוהי הדרך היחידה שלה להציל את חייה, אך לבסוף, דחתה סופי כל טענה מסוג זה. היא ענתה לו תשובה ניצחת והחלטית - שהיא לא מובלת על ידי אחיה ושהיא אכן ידעה מהן התוצאות האפשריות של מעשיה. סופי והנס שול היוו דוגמה לנונקונפורמיסטיות, לנאמנות והתמודדות מוחלטת עם מצבי קיצון.

****גסטפו -** משטרת המדינה החשאית של גרמניה הנאצית. הגסטפו היה אחד הגופים המרכזיים לאכיפת הטוטליטריות הנאצית. הגסטפו היה מכשיר הדיכוי וההרס העיקרי של הנאצים, ואופן הפעולה והענישה שלו היה חמור ואכזרי מאוד.

מובן מאילו שמראה העיר דיכא אותן. גרמניה נלחמה זה שלוש
 וחצי שנים, וכל שבוע לחימה נוסף בחזיתות המרוחקות הותיר
 סימנים עמוקים וגסים יותר בקלסתרה המותש של ברלין.

אם זהו המצב, אזי חוצה לארץ נמכר, (23)

להציל להינצל?

או...

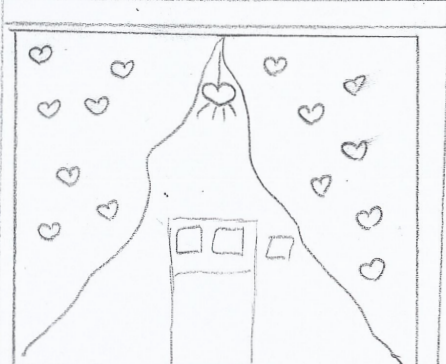
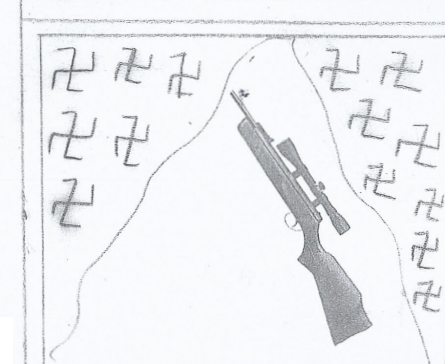
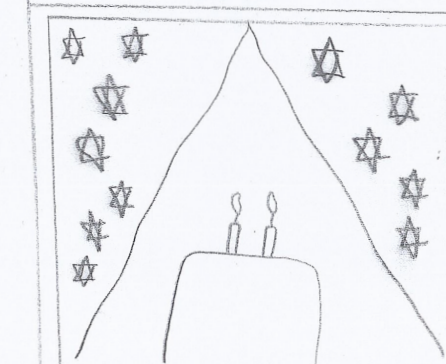
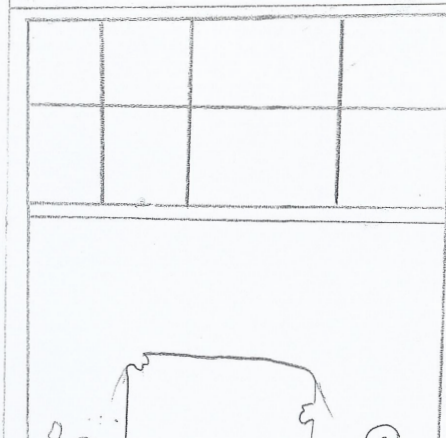
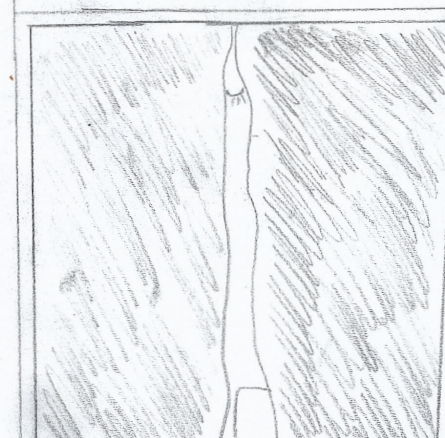
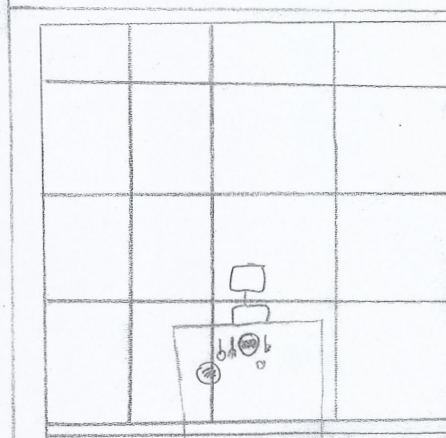
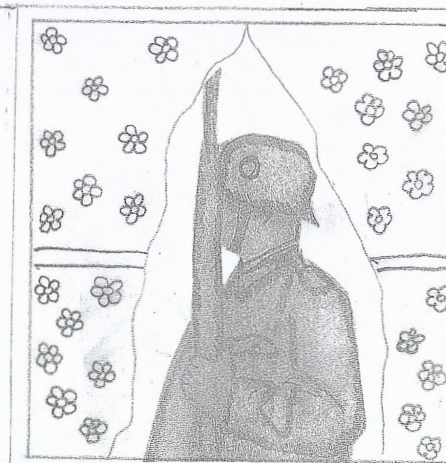
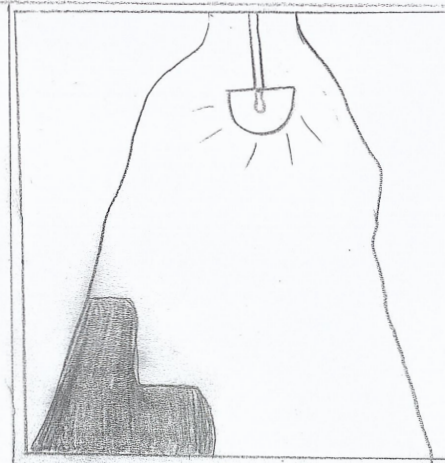
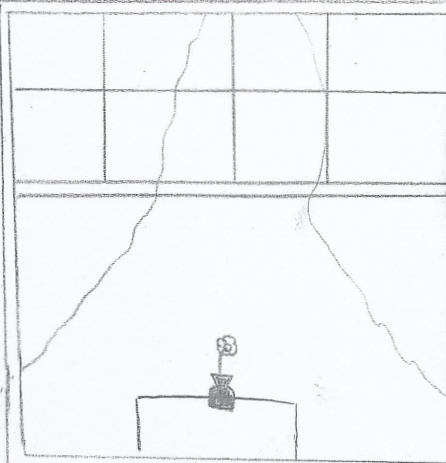
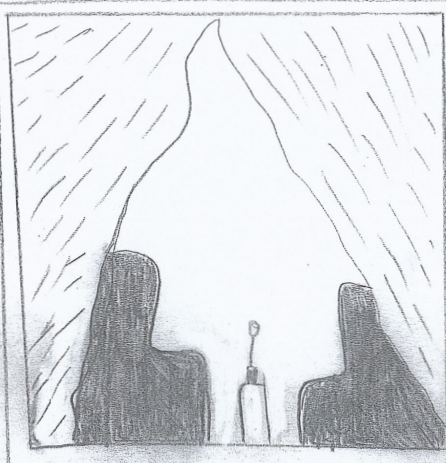
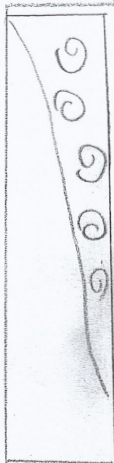

מוקד

ניסה להסביר לה את "השקפת העולם" הנאציונל-סוציאליסטית ולהראות לה את ההישגים של אדולף היטלר.

היא השיבה: "אתה טועה. הייתי עושה הכול שוב מכיוון שאני לא טועה. אתה הוא זה שטועה בהשקפת העולם שלך."

(החוק סוציאל ומועד לא קבוע 988)

סוף חלופי-השיגעון שהביא למוות

רוברט מוהר ניסה לשכנע את סופי להתוודות על פשעיה ולהצהיר על נאמנותה לנציג-סוציאליזם. הוא ניסה לשחק על מצפונה, ולשכנע אותה להאמין שהיא לא כמו אחיה מבחינה אידאולוגית, שהיא סמכה עליו והלכה בעקבותיו מבלי לחשוב על תוצאות מעשיה. סופי הייתה נתונה בדילמה עם עצמה - האם עליה היה להיכנע למילותיו החוצבות של מוהר ולהסגיר את אחיה, ובכך לתת לעצמה סיכוי להינצל? או שעליה להישאר נאמנה לו ולערכים שלה, ולשאת בתוצאות ובהשלכות?

מוהר הסביר לה שזוהי הדרך היחידה שלה להציל את חייה, ושלנהג ככך לא נשאר סיכוי. הגסטפו כבר יודע שהוא אשם, הפתק שהוא ניסה להשמיד ולהעלים נמצא אצלם. מוהר אמר לה שתלך, שתמשיך את חייה, שתקים משפחה ותפתח קריירה. אך לבסוף, לאחר הבכי והדמעות, ללא ידיעה מה יקרה לאחר מכן, סופי חשבה שהדבר שאח שלה היה רוצה מכל זה שהיא תמשיך את המרד שלהם בלעדיו ותשאיר את חותמו בעולם. היא החליטה לענות למוהר תשובה ניצחת, שלא תוכל להתחרט עליה - היא בחרה להצהיר על נאמנותה לנציג-סוציאליזם והוסיפה שאח שלה השפיע עליה, שלולא הוא היא לא הייתה חושבת על כל זה.

אבל בקשה אחת היא ביקשה ממנו - לא לספר לאחיה על הבחירה שלה.

וכך היה - רוברט מוהר הגיע לתאי האסירים והציע להם לכתוב מכתבי פרידה להוריהם. סופי השאירה את מכתבה ריק, סגרה אותו והעבירה לידי רוברט. בלילה האורות של מספר תאים דלקו ואחד מהם היה של הנס, הוא ישב והסתכל על סופי וכנראה הבין מה שקורה מסביבו. כעבור שעותיים השומר הגיע, פתח את הסורגים ושחרר את סופי. היא ישבה מחוץ לאוניברסיטה במשך שלוש שעות מבלי להוציא מילה מפיה, ורק חשבה לעצמה - איך היא תכנס ללא אחיה? איך היא נתנה לו למות? מה יחשבו עליה? הצעקות של הסטודנטים קטעו את מחשבותיה. הם לא הבינו מה מתחולל סביבם. האם הם הוזים ומדמיינים שהם רואים את סופי, או שהגסטפו נתנו לה כמה שעות להיפרד מכולם, מה שלא סביר שיקרה. הדבר היחיד שהם רצו זה לקבל תשובה, אבל סופי רק חשבה על איך היא נתנה לאח שלה למות ועל מה היא תספר לחברים באוניברסיטה, שהיא מכרה את נשמתו רק כדי להציל את עצמה? אך סופי בחרה לא להוציא מילה במשך שלושה ימים. מחתרת הוורד הלבן לא ידע מה קרה להנס, ואלכסנדר חברי קבוצתם. הם לא ידעו האם המחתרת

תמשיך לפעול או תפורק. רק לאחר שלושה ימים סופי חזרה לאוניברסיטה וסיפרה לחברי המחתרת על הנס ועל מה שעשתה. הם לא האמינו שסופי, האדם הקרוב ביותר להנס, תקריב אותו למענה. הם לא הבינו שהנס היה מת בכל מצב, וזה נס שסופי נמצאת איתם עכשיו. למחתרת היה קשה מאוד לקבל את מעשיה של סופי, הם נידו אותה, התרחקו ממנה, והם הרגישו שהיא בגדה בהם. בזמן הזה, סופי עברה משבר נפשי, היא הרגישה רגשות אשם כלפי מה שבחרה ושאין לה מקום בעולם הזה בלי אח שלה. באותו הזמן השלטון כינס את האוניברסיטה והודיע על חופש במשך חמישה חודשים. המחתרת הבינה שהמצב של גרמניה לא טוב ושהם צריכים לצאת להילחם. הבנות שהיו במחתרת רצו לחפש את סופי ולדבר איתה למרות הכעס שלהן, הן נכנסו לביתה וראו אותה שוכבת על הרצפה, ללא רוח חיים. הם שמו לב לדף אחד שהיה זרוק על הרצפה ובו היה כתוב: "חבל שלא מתתי כבר עם אחי".

סוף חלופי - הבחירה בחיים שהובילה למוות

החקירות נמשכו. רוברט מוהר ניסה לשכנע את סופי להתוודות על פשעיה ולהצהיר על נאמנותה לנציונל-סוציאליזם. הוא ניסה לשחק על מצפונה, ולשכנע אותה להאמין שהיא לא כמו אחיה מבחינה אידאולוגית, שהיא סמכה עליו והלכה בעקבותיו מבלי לחשוב על תוצאות מעשיה. סופי, שהייתה מאוד נחרצת בדעתה ולא נתקלה בהרבה התלבטויות, נתקלה בדילמה משמעותית. היא התחילה לשקול את מילותיו של מוהר ולראות היגיון בדבריו. היא רוצה להישאר בחיים, להקים משפחה, לפתח קריירה. היא צעירה, וכל החיים עוד לפניו. הרי לא רק היא אשמה, גם שאר חברי המחתרת לקחו חלק בכל העניין, וכך גם אחיה. אולי כן יש היגיון בנאציזם. אם מסתכלים על זה בצורה אחרת, לא יכול להיות שכל כך הרבה אנשים הולכים שבי אחרי משהו שהוא רע, נכון? מחשבותיה של סופי התרוצצו במוחה, אך לבסוף, היא הגיעה להחלטה - היא תסגיר את אחיה ואת חבריה למחתרת. היא ידעה שהם יהרגו, שהיא תבגוד בהם, אבל לפחות היא תצליח להציל את עצמה. אצל סופי, נאמנות הייתה ערך עליון - עד לנקודה זו בחייה.

סופי נכנסה לחקירה נוספת עם מוהר. זה היה הרגע. היא סיפרה לו על כל פעולות המחתרת, ואפילו קצת הגזימה בתיאוריה. היא הפלילה את חבריה ואת אחיה, בגדה בהם ובאמונם. כמה שעות אחרי התוודותה של סופי, יצאה הודעה רשמית מטעם הגסטפו בה נכתב כי חמישה נידונו למוות, ובניהם - אחיה.

סופי ידעה מה יהיו ההשלכות של מעשיה. היא ידעה שחבריה יהרגו, שאחיה יהרג, אבל היא לא הבינה מה יהיו ההשלכות של זה עליה.

סופי הייתה בטוחה שבמידה ותציל את עצמה, יהיה לה סיכוי לחיים טובים, רחוקים מדרכיה הישנות ומהסיכוי למוות. אך למעשה, ההצלה העצמית תוביל לדברים נוראים, יש שיגידו נוראים יותר ממוות. סופי נכנסה לדיכאון עמוק. היא לא יכלה להתמודד עם ההרג של חבריה ושל אחיה, שנגרם באשמתה. היא הייתה יושבת בביתה כל היום ולא יוצאת ממנו. הוריה לא הסכימו להיות איתה בקשר. בשלב מסוים היא נכנסה לשיגעון, התחילה להזות דברים ומחזות איומים. סופי לא יכלה לשאת את זה יותר, ולאחר שלוש שנים של סבל ושיגעון, היא התאבדה - קפצה מחלון ביתה שבקומה הרביעית, ומתה. זה היה סופה המר של סופי שול, שנפלה קורבן לפיתוי הזוהר שהציעה הנאציזם האכזרית.

סוף חלופי - ההחלטה גורלית

החקירות נמשכו. רוברט מוהר ניסה לשכנע את סופי להתוודות על פשעיה ולהצהיר על נאמנותה לנציונל-סוציאליזם. החקירה נמשכה שעות ארוכות, בהן הצליח מוהר לשחק במצפונה של שול, ושכנע אותה להאמין כי היא לא כמו אחיה מבחינה אידאולוגית, שהיא סמכה עליו והלכה בעקבותיו מבלי לחשוב על תוצאות מעשיה. שול נכנעה למילותיו החוצבות שיצאו מפיו של מוהר והסגירה את אחיה ושאר חברי הקבוצה - על אף שידעה את ההשלכות הנוראות, שהיא זו שתוביל את אחיה וחבריה לקבוצה למותם. היא הייתה בחורה נבונה, וידעה שהיא עושה את ההחלטה הנכונה בשבילה. היא לא רצתה לסיים את חיה בגיל כה מוקדם והיא ידעה שזו תהיה הדרך היחידה עבורה להציל את עצמה.

בתום החקירה, מוהר אמר לשול שהיא עשתה את ההחלטה הנכונה, והיא יצאה במהירות מן החדר. בדרכה החוצה, היא עברה ליד החדר בו הוחזק אחיה - הדלת הייתה פתוחה והם החליפו מבטים צולבים. שול השפילה את מבטה והתקדמה אל היציאה.

היא לא הכירה את עצמה. עברו ימים, שבועות, חודשים, אך היא לא הפסיקה לחשוב על הטראומה שחוותה. מיום ליום הכאב שלה גדל, הבדידות התעצמה והדיכאון חנק אותה מכל הכיוונים. לרגעים מסוימים היא התחרטה על שעשתה והייתה בחוסר אונים מוחלט. לא היה אף אחד שירים אותה מהמצב בו היא נמצאת.

שלושה חודשים לאחר החקירה, הועבר לדירתה הקטנה של שול מכתב מתחת לדלתה. בראש המכתב ראתה את צלבי הקרס, ובסופו את חתימתו של מוהר, ליד סמל הגסטפו. כשקראה את תוכן המכתב, ליבה צנח. הנדון: זימון למשפט בעקבות בגידה וסיוע לאיוב. ששול ראתה את תאריך הזימון, היא ארזה במהירות לתיק גב קטן שתי חולצות וכמה פרוסות לחם.

היא הבינה את התרגיל שמוהר עשה לה. בעקבות מילותיו היא הצהירה על נאמנותה על משהו שהיא לא מאמינה בו והסגירה את האנשים הקרובים ביותר אליה. היא חשבה שתוכל להמשיך את חייה כרגיל, אך שראתה שתאריך המשפט היה ביום שלפני, היא הבינה את משמעות הדבר. כשהגסטפו הגיעו לעצור אותה, היא כבר לא הייתה בדירתה. הם שאלו את העוברים והשווים שהיו ליד חדר המדרגות בבניין מגוריה אם הם נתקלו בה, אך כל שיכלו להגיד זה שהיא התקדמה רגלית ליערות שהיו במרחק של עשר דקות מביתה. מיום זה, נעלמו עקבותיה.

סוף חלופי - השקר הורג

לאחר 17 שעות, בחקירה נמצאו ממצאים מפלילים, שאילצו את סופי והנס להגיע להחלטה מהירה - האם להפיל את האשמה ולהפיל את חבריהם לקבוצה ובכך אולי להינצל ולהישאר בחיים, או שעליהם להישאר נאמנים לחבריהם ואל עקרונותם, ולקחת את האשמה על עצמם בלבד. רוברט מוהר, חוקר מטעם הגסטפו, הציע לסופי והנס שול להסגיר את שאר חברי המחתרת, כדי שיוכלו להישאר בחיים, להקים משפחה ולהמשיך את חייהם כרגיל. לאחר שהציג להם את החיים הטובים שיוכלו לחיות בתום סיפור החקירה, האחים שול בחרו להאמין למילותיו של מוהר, אך הם לא ידעו מה מצפה להם בעתיד.

כל חברי המחתרת נעצרו והובאו למשפט, בו נקבע להם גזר דין מוות. האחים שול- שוחררו וחזרו לחייהם הרגיל, על אף שהם היו שותפים לפיזור העלונים, שבעקבותיהם נשלחו חבריהם לקבוצה אל מותם.

כשסופי והנס חזרו לאוניברסיטה, הם קיבלו מבטי שנאה רבים מהעוברים והשבים. יום אחד, בשעות הערב, הנס יצא מהאוניברסיטה אל כיוון ביתו, כשלפתע התנפלו עליו מספר בחורים מכיתתו, אשר הרביצו לו, התעללו בו והטיחו בו משפטים קשים. הנס שכב שם פצוע במשך שעות ארוכות, מבלי שאף אחד יושיט לו יד לעזרה. סופי, שחיכתה לו מחוץ לאוניברסיטה, נהייתה מודאגת והחלה לחפש אותו ברחבי האוניברסיטה. כשנתקלה בו, היא לקחה אותו במהירות אל ביתם והחלה לטפל בפצעיו. הסטודנטים שביצעו את הלינץ' על הנס, נחשבו בעקבות המעשה שעשו ל"גיבורים". כשהנס שמע זאת הוא השתגע ואף ניסה להתאבד עם סכין מטבח שאחז בידו באותו זמן. סופי מיד ניסתה לעצור אותו, אך נפגעה מן הסכין שאחז הנס, ומתה. הנס לא יכל להתמודד עם הכאב והאשמה, והתאבד גם הוא. בדיוק בנקודה הזו, נקבע סופם של כל חברי קבוצת הוורד הלבן- מוות, תבוסה.

ליל הסכינים הארוכות

כינוי עממי למסע רציחות שערך היטלר נגד בכירי ארגון האס אה (SA) ב-30 ביוני 1934. היטלר הורה לחסל את ארנסט ריהם, בן בריתו שעמד בראש הארגון, בעילה כי הארגון ניסה לבצע הפיכה נגד המשטר. בין היטלר לריהם היו חילוקי דעות. ריהם ראה באס אה את צבא העתיד של גרמניה במקומו של הצבא הישן. עמדה זו עוררה את חששותיהם של ראשי הצבא, וגם היטלר עצמו העדיף את הצבא על פני האס אה, שבו ימצא את המומחיות והמקצועיות הנדרשת לחימושה ולחיוזקה הצבאי של גרמניה. על פי ההערכות, נרצחו באותו לילה ובימים הבאים 1000 איש, ובהם כל צמרת האס אה ואנשים נוספים שהיטלר חשד שהם יריביו. חברי האס אס הם שביצעו את פעולות החיסול שבאמצעותו היטלר העביר את המסר שהוא המנהיג היחיד. כל הפעולות הללו נעשו באמצעות סמכויותיו הבלתי מוגבלות של היטלר. עקב כך נעצרו או ברחו אל מחוץ לגרמניה מנהיגי הקומוניסטים ומנהיגים סוציאליסטים. רשויות השלטון סרו כולן למרותו של היטלר, וחופש הביטוי הוגבל.

אנשי SA חוסמים את הכניסה לחנות בבעלות יהודית.

[illegible] χ

'♥± ±♥'♥≥'↓♥ ∞♣ '∞ f↔f' ↔↓♠ ♠'''♥

גוף קטן של שומרי ראש של היטלר שהוקם בתוך ה-SA, פעל בשנים 1929-1945 ותפקידם היה להגן על המפלגה מפני מעשי חתרנות ולבצע את המדיניות הנאצית. האס אס היה גם מכשיר להטלת פחד ואימה במהלך השואה. האיינזצגרופן (עוצבות המבצע) של האס אס רצחו יותר ממיליון אזרחים, רובם יהודים, באזורים של ברית המועצות שנכבשו על ידי הנאצים. לאס אס התגייסו וגויסו אליו אנשים בעלי כישורים ואינטליגנציה מקרב שכבות וזרמים שונים בעם הגרמני, שהתאימו לאידאל "הגזע הארי". עד סוף שנת 1933 היו חברים בארגון יותר מ-209,000 איש. מפקדם היה היינריך הימלר, אשר הציב לעצמו שתי מטרות עיקריות: חיסול כל התנגדות למשטר החדש, והשתלטות על המשטרה בגרמניה.

אנשי אס-אס, צוועדים עם דגלי המפלגה הנאצית, נירנברג, גרמניה, 1933

קשר העשרים ביולי

קשר העשרים ביולי

התנגדות גרמנית לנאציזם

התנגדות גרמנית לנאציזם הייתה קיימת עם עלייתה של המפלגה הנאצית לשלטון ועד לירידתה עם סיום מלחמת העולם השנייה, בין השנים 1933-1945. ההתנגדות הגרמנית לנאציזם התרחשה ברובה בגרמניה, אם כי היו גם התנגדויות של קבוצות הכוללות אנשי צבא מחוצה לה, כלומר, מחוץ לגרמניה. האוכלוסיות מהן הופיעה ההתנגדות למשטר הנאצי הן הקהילה הדתית, קבוצת הקהילה מהצד השמאלי של המפה הפוליטית (אנשים שתמכו בקומוניזם או לחלופין בגישת הסוציאל דמוקרט), ואנשים פרטיים (גורמים שפעלו לבד או בקבוצות קטנות). ההתנגדות נבעה בעיקרה מהמצב הכלכלי והשחיתות שפשטה בשורות הבכירים במפלגה הנאצית. כלכלת המלחמה הביאה למחסור במוצרי יסוד, והשכר נותר ברמה נמוכה. הקושי בהתנגדות זו הייתה שכלל הציבור כן תמך במשטר הנאצי, וסנקציות קשות הופעלו כלפי מי שנתפס מתנגד.

סוגי ההתנגדות השונים למשטר הנאצי:

התנגדות בלתי מאורגנת - מתחת לפני השטח של החברה הגרמנית היו זרמים מעטים של התנגדות, לא בהכרח פוליטיים במודע. התנגדות דרך סיוע ליהודים - מיעוט מקרבם של הגרמנים סייע ליהודים, אף אל מול איום בעונשים חמורים להם ולמשפחתם.

ההתנגדות הקומוניסטית - התנגדות שהובלה על ידי הסובייטים.

בעבודה זאת נכתוב על התנגדות לשלטון מתוך המפלגה הנאצית, כלומר, "מתחת לפני השטח".

עם תחילת מלחמת העולם השנייה בשנת 1939, כאשר הנאצים בשלטון, קמו מתנגדים לפעולות אותן היטלר ביצע (אף על פי שהיו גם מתנגדים לפני תחילת המלחמה). אותם המתנגדים לא היו רק מחוץ למפלגה הנאצית אלא גם בתוכה. חלק מן הקצינים בצבא הגרמני הפכו למתנגדיו של היטלר מכמה סיבות:

- הם לא אהבו את התנהגותו של היטלר.
- היטלר ערך שינויים במטה הכללי כמו החלפת גנרלים באמצעות כך שסיבך אותם בשערוריות מין מפוברקות (מומצאות).

- הם ראו שהיטלר לקראת סוף המלחמה לא שם לב שגרמניה הולכת להפסיד במלחמה, בניגוד אליהם. אותם האנשים שקשרו קשרים להפלתו של היטלר, ראו שהוא השתגע, הוא נלחם רק דרך המפות, הוא לא באמת שם לב למה שקרה בחוץ.
- לקראת סוף המלחמה, המתנגדים שמו לב שהיטלר לא היה אכפת מגורלה של גרמניה אלא רק מהאינטרס האישי שלו.

המתנגדים לא יכלו לעשות דבר בנדון מכיוון שהם נשבעו אמונים להיטלר בעת הצטרפותם אל המפלגה הנאצית ואל הוורמאכט, זאת כחלק מפולחן אישיותו של היטלר.

קושרי הקשר

הקושרים להריגתו של היטלר מנו בהם את גראף קלאוס שנק פון שטאופנברג, ראש מטה הוורמאכט, וד"ר קארל גרדלר המנהיג האזרחי של הקשר. הם האמינו כי יש להרוג את היטלר, וכך השבועה של חיילי הוורמאכט תהיה לא רלוונטית והם יוכלו לפעול כרצונם. במהלך השנים בהן המלחמה התרחשה, נוצר קשר בין חבורת קצינים מהוורמאכט, הצבא הנאצי, לבין גורמים נוספים אשר להם הייתה מטרה אחת משותפת, להפיל את המשטר הנאצי בגרמניה ולהרוג את אדולף היטלר. ב-20 ביולי של שנת 1944 קשירת הקשר בין אותם מתנגדים להפלת הרייך השלישי נכשלה ורוב האנשים אשר היו מעורבים באותו הקשר וביניהם הקולונל שטאופנברג, גרדלר הוצאו להורג. אף משפחתו של שטאופנברג נשלחה למחנה ריכוז. קשר העשרים ביולי לא היה עוד סתם קשר שנוצר, אלא היה השיא של כל הניסיונות במשך קיומו של הרייך השלישי להפלת המשטר הנאצי על ידי גרמנים ואף גרמנים נאצים.

שטאופנברג לא התנגד רק מהסיבות הרשומות למעלה, אלא פעל גם מהסיבה כי טען שהיטלר שיקר כאשר אמר כי בכוונתו ליצור סדר חדש באירופה וכי רצח היהודים מוכיח זאת.

איך כל המבצע התרחש?

שטאופנברג אשר היה קצין בוורמאכט ומשנת 1944 ראש המטה, יצר קשר עם עוד מתנגדים שהיו להיטלר והם תכננו את חיסולו. המפקדה של היטלר באותו הזמן הייתה "מאורת הזאב". בקצרה, "מאורת הזאב" כמו שניתן להבין, הייתה אחת ממפקדותיו של היטלר

בפולין ושימשה גם כמטה הוורמאכט. שטאופנברג, ניצל את מעמדו כראש מטה הוורמאכט והחדיר לשם פצצת זמן במזוודה בזמן שהיטלר היה שם (פצצת זמן - פצצה עם טיימר).

תוצאותיהם היו לבטח מוצלחות בהרבה.

הרייך נעשה חשדני אף יותר כלפי כל התארגנות שזיהה בגרמניה ומיהר לדאוג לפרקה.

"כל קבוצה, כיתה או מפלגה בגרמניה לא יכולה להימלט

מהאחריות שלה להתגלותו של אדולף היטלר ומפלגתו. השגיאה

של האנשים שהתנגדו לבאציזם הייתה הכישלון שלהם להתאחד

ביחד לאותה מטרה"

אדולף היטלר

גרמניה"

ישל

המזויינים

הכוחות

מטה

ראשית

את

גם

לחסל

בשעה

רבה

אותי,

לחסל

קשרה

קשר

פושעים,

זה

ועם

חברי

טיפשים, שאפתנים,

מצפון,

קצינים

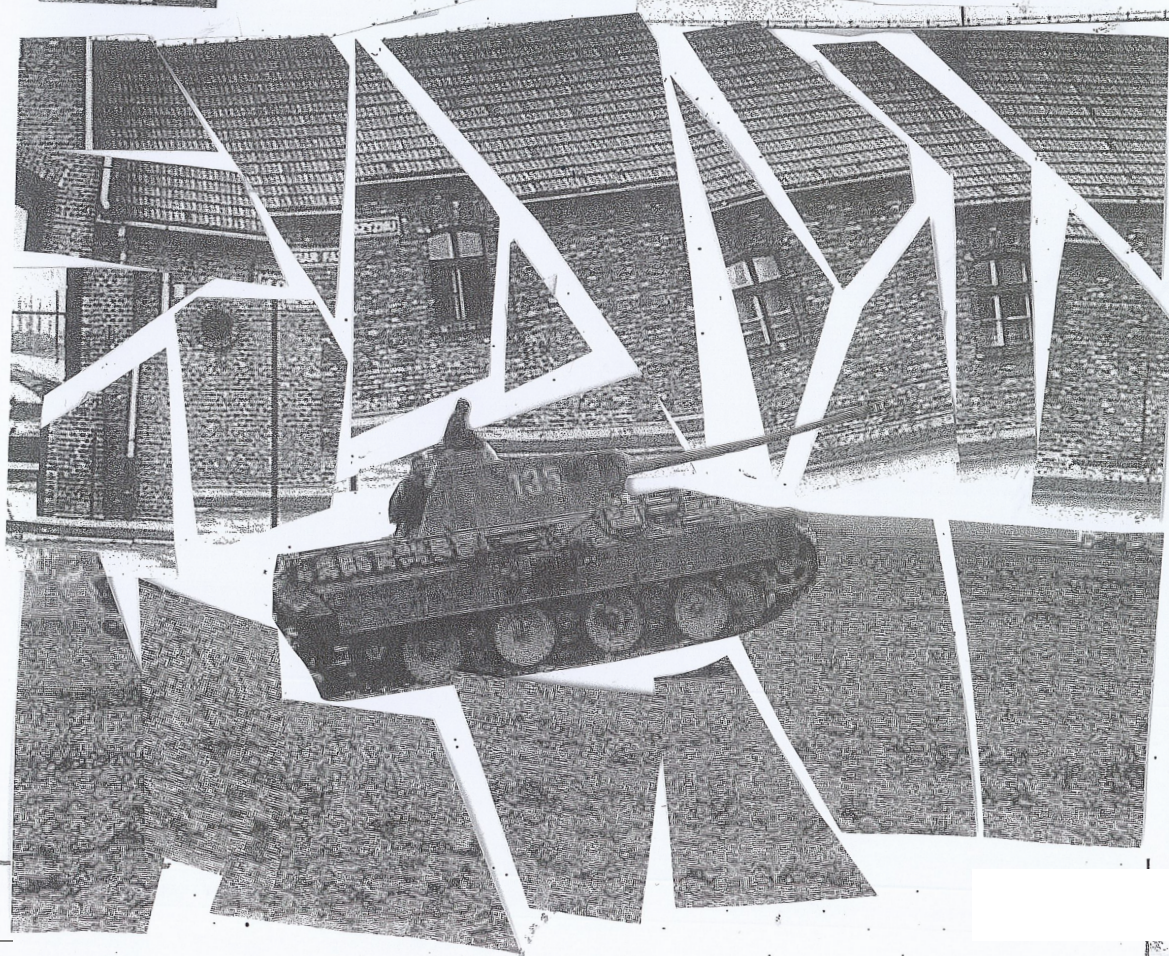
של

"כנופיה קטנה

Poland, 1944

אוף שנים תעבורנה
ואשמת הרמנה

לא תימצחה (הנע פרנק)

גראף קלאוס שנק פון שטאופנברג, החליט לוותר על ההתנקשות בהיטלר. הוא ידע שהיטלר וחייליו מוציאים להורג כל מתנגד ולעיתים גם את משפחתו. כתוצאה מכך, הוא יותר מדי פחד מהסיכוי שייכשל במשימתו ומשפחתו אשר שוהה במחנה ריכוז, תוצא להורג וכך גם הוא. אף על פי שכבודה של גרמניה אשר ראה כי נרמס היה חשוב לו, הוא הרגיש שמשפחתו חשובה לו יותר. הוא לא רצה שמשפחתו תשלם על מעשיו במידה והוא ייכשל. בעקבות החלטתו של שטאופנברג, המלחמה המשיכה עוד שנה. שטאופנברג נכנס לדיכאון מכיוון שהוא ראה את ההרג ההמוני הנעשה בידי היטלר, מפלתה של גרמניה וכבודה שלאט לאט נרמס. הוא הרגיש רגשות אשם ושחיו נרמסו ביחד עם כבודה של גרמניה. כאשר הוא חשב על התנגדות, הוא בין היתר חשב גם על ההיסטוריה שתיווצר. שטאופנברג וחבריו המתנגדים רצו שבהיסטוריה של העולם בכלל, ובהיסטוריה של גרמניה בפרט, כאשר ידברו על הנאצים, ידעו שבין הנאצים היו גם מתנגדים אשר ניסו להתנקש בהיטלר ולהפסיק את מפלתה של גרמניה מבחינה כלכלית ודמוגרפית, אך כמו כן גם את כבודה, שבעיני כולם (כל המתנגדים) הייתה חשובה ככלל.

במהלך מלחמת העולם השנייה, קולונל גראף קלאוס שנק פון שטאופנברג ניצב בפני בחירה גורלית: לנסות להתנקש בהיטלר ולעצור את המלחמה ואת כל הנוגע לכך, או לשתף פעולה עם החלטותיו ומעשיו של הרייך השלישי מבלי להתנגד לו. בהחלטתו, התחשב שטאופנברג לא רק במה עלול לעלות בגורלו אלא גם בגורלם של הסובבים אותו ושל גרמניה ככלל, ובחר שלא לנסות להתנקש בהיטלר מכיוון שפחד שאם ייכשל - זה יעלה בחייו שלו ובחייהם של רבים אחרים והחמרת הדיכוי של המתנגדים לשלטון הנאצים.

זמן מה לאחר קבלת ההחלטה, ראה שטאופנברג פרסומים בעיתונים מכל רחבי אירופה אשר מסקרים את עמדתם של העמים האירופאים ביחס לעם הגרמני ומביאים את אחד מפחדיו הגדולים ביותר לכדי מציאות. כל הסיקורים העלו מסקנה אחת - כל הגרמנים נחשבו משתפי פעולה עם המלחמה והטיהור האתני הנאצי. לא משנה אפילו אם היו בנקאים פשוטים, עדיין הואשמו בשיתוף פעולה עם רצח העמים שהוביל הרייך השלישי. באותו הרגע הבין שטאופנברג שכאשר אין עדויות על קיומם של גרמנים שהתנגדו למעשיו של היטלר - נראה היה כאילו כולם שותפים לדעתו ומסכימים עם החלטותיו.

בחלוף הזמן, ועם המשך המלחמה הבלתי פוסקת תחת שלטונו הבלתי מעורער של היטלר, השנאה כלפי הגרמנים הלכה וגברה, מצבת ההרוגים של המלחמה הלכה וגדלה, ושלטונו של היטלר הלך והתחזק. אך נפשו של שטאופנברג הלכה והתערערה... כאשר הבין שהייתה באפשרותו האופציה לנסות ולמנוע את כל זה, שקע שטאופנברג לדיכאון עמוק ומשתק ובילה את ימיו בביתו בנתק מוחלט ממשפחתו אשר אותה לא הצליח להוציא ממחנה הריכוז בו שהתה.

ב-20 בינואר 1945, חצי שנה לאחר המועד המתוכנן לניסיון ההתנקשות בהיטלר אשר מעולם לא קרה, האומות אשר לחמו בגרמניה הנאצית הכריזו ברבים כי "יש לקחת בשבי כל אזרח גרמני אשר לא מביע התנגדות פעילה לשלטון גרמניה הנאצית בעוון שיתוף פעולה וסיוע במעשי רצח המוני". באותו יום, הבין גראף קלאוס שנק פון שטאופנברג שכבודה ותדמיתה של גרמניה הדמוקרטית והליברלית אותה כל כך אהב - פס מן העולם, ללא זכר, נרמס ע"י מעשי השנאה של הנאצים.

לאחר שסיים לקרוא דבר ידיעה זה בעיתון, הניח מידו את כוס המשקה החריף, חרט את שמו על קורת העץ מעל ראשו בעזרת סכין המכתבים שלו, והידק את החבל הכרוך סביב צווארו. ובעודו חושב פעם אחת אחרונה איך היה נראה העולם סביבו לולא פחד על חייו, בעט שטאופנברג את הכיסא המתנודד עליו עמד - וכך, גם שמו של גראף קלאוס שנק פון שטאופנברג, נוסף למצבה הגדולה והנוראה.

סוף חלופי – הקולונל פון שטאופנברג

השנה היא 1944, הקולונל פון שטאופנברג נדרש להחליט האם הוא בוחר להתנקש בהיטלר בידעה שהוא מסכן את חייו ואת חיי קרוביו, או להשאיר את המצב הקיים כפי שהוא ולהישאר בצללים. לאחר לבטים קשים שנבעו בעיקר מקשרו החזק למשפחתו וחבריו, בחר שטאופנברג שלא לנקוט עמדה, ולהשאיר את הקרובים אליו בין החיים. שטאופנברג קיווה שללא ההתנקשות, שלטונו של היטלר יסתיים בקרוב, אך מהר מאוד נודע לראות אחרת.

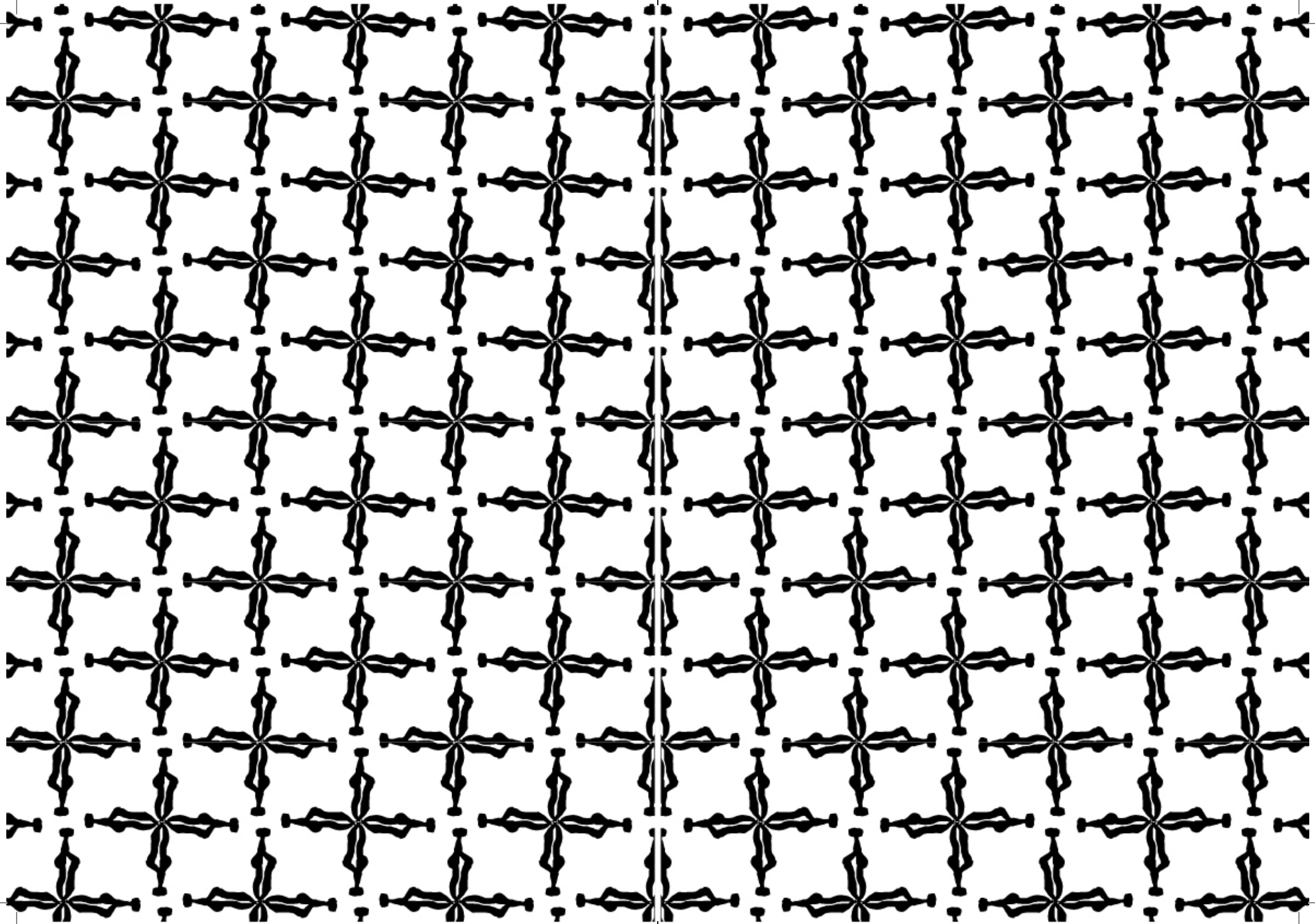
החלטותיו השנויות במחלוקת של היטלר בגזרה הצבאית הובילו לגיוס המוני של כל הגברים בגרמניה. היטלר בחר להוציא להורג את כל הגברים במדינה שלא היו כשירים לשירות הצבאי בטענה שהם מהווים נטל על האימפריה הגרמנית, בהם סבו של פון שטאופנברג. משפחתו של שטאופנברג בליווי גויסו לחיל הרגלים, ונאלצו להתחיל את שירותם בפולין, מה שהוביל לנתק גדול בין נשות המשפחה לגברים.

בשנת 1945, חודשים ספורים לאחר החלטתו הגורלית של שטאופנברג, הבינו איטליה ויפן, בנות הברית של גרמניה, כי היטלר ירד מן הפסים ובהחלטותיו האימפולסיות כבר אין כל הגיון. בצעד חריג בחרו יפן ואיטליה להמשיך ולקיים את הברית ביניהן, את הבטחת שלומן הן עשו בעזרת "מכירה" של האימפריה הגרמנית לבעלות הברית. המהלך בוצע באמצעות פלישה "חברית" של הצבא האיטלקי לתוך שטחי גרמניה, זאת תחת הצגת המעשה כמחווה חברית של תרומה ועזרה לגרמניה המתקשה.

שבועות ספורים מרגע הפלישה, הפנו האיטלקים את נשקם דווקא לנשים וילדים בגרמניה, אותם נשים וילדים שניצבו כמעט חסרי אונים בגלל הצבת הגברים במעוזים השונים שכבשה גרמניה. הגברים נאלצו לעשות זאת על מנת לשמור על השטח הכבוש מפני הצבא הסובייטי. מרגע ששטחה הטריטוריאלי של גרמניה נפל בשבי, הדרך לכניעתו של היטלר והודאה בתבוסה הייתה קצרה. הצבא הגרמני, שנותר בשטחים הכבושים ללא ראש, הגיע להסכם הסגרה עם איטליה הפאשיסטית בו יעבור בכניעה להישלט תחת שבי בעלות הברית. בעלות הברית גזרו עוד באותו החודש עונש מוות על כל חיילי הצבא הגרמני, בהם שטאופנברג, הגברים במשפחתו, וחבריו הקרובים.

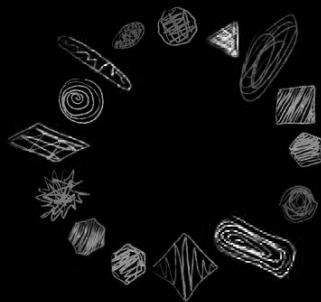
בתמורה להסגרת גרמניה לבעלות הברית, זכו איטליה ויפן בזיכוי מלא על מעשיהן. הסכם שלום נחתם בין שני הצדדים, בעוד שטחיה של גרמניה והשטחים הכבושים, נחלקו כשלל בין בעלות הברית.

תלמידי/ות היסטוריה שכבה יא
בהנחיית דנה שידן אליאש וגור סלע

תלמידי/ות מגמת אמנויות העיצוב
בהנחיית עירית תמרי וענבל הלצר

בית הספר החדש חולון

תעש"ז